

TA'LIM JARAYONINI TASHKIL ETISHDA DIFFERENSIAL
YONDASHUV VA INDIVIDUAL RIVOJLANISHNING ILMIY-
PEDAGOGIK JIHATLAR

Eshnayeva Feruza Qarshiyevna

Samarqand davlat chet tillar instituti

akademik litseyi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

e-mail:eshnayevaf@gmail.com

tel.raqami:+998906002487

Annotatsiya-Ushbu maqolada ta'lim jarayonini tashkil etishda differensial yondashuv va individual rivojlanish g'oyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni tahlil qilinadi. O'quvchi va talabalarning o'zlashtirish darajasi, qobiliyati, o'rganish sur'ati hamda shaxsiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'limni rejalashtirish masalalari yoritiladi. Differensial va individual yondashuv asosida tashkil etilgan ta'limning samaradorligi, shaxs rivojiga ta'siri hamda ta'lim sifatini oshirishdagi imkoniyatlari ilmiy asosda ochib beriladi.

Kalit so'zlar: differensial yondashuv, individual rivojlanish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, pedagogik yondashuv, ta'lim samaradorligi.

Zamonaviy ta'lim tizimi tobora murakkablashib borayotgan ijtimoiy va axborot muhitiga moslashishni talab qilmoqda. Bugungi kunda ta'lim oluvchilar bir xil bilim darajasi, qobiliyat yoki o'rganish tezligiga ega emasligi aniq ko'zga tashlanadi. Shu sababli barcha o'quvchilarga yagona, standart yondashuv asosida ta'lim berish kutilgan natijani bermaydi. Ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun o'quvchilarning individual farqlarini hisobga olish zarur bo'lmoqda.

Mazkur ehtiyoj differensial yondashuv va individual rivojlanish g'oyalarining ta'lim amaliyotiga joriy etilishiga sabab bo'lmoqda. Ushbu

yondashuvlar ta'limni shaxsga yo'naltirilgan holda tashkil etishga, o'quvchilarning imkoniyatlarini to'liq namoyon etishga xizmat qiladi. Ayniqsa, umumiy o'rta, akademik litsey va oliy ta'lim tizimida bu masala alohida ahamiyat kasb etadi.

1. DIFFERENSIAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK MAZMUNI

Differensial yondashuv ta'lim jarayonini o'quvchilarning individual farqlariga mos ravishda tashkil etishni anglatadi. Ushbu yondashuvda o'quvchilarning bilim saviyasi, intellektual imkoniyatlari, qiziqishlari va o'zlashtirish sur'ati asosiy mezon sifatida qaraladi.

Differensial ta'limning mohiyati shundan iboratki, o'qituvchi ta'lim mazmuni, metodlari va topshiriqlarini bir xil shaklda emas, balki o'quvchilarning real imkoniyatlariga mos holda tanlaydi. Bu jarayonda barcha o'quvchilar uchun teng sharoit yaratish emas, balki teng natijaga erishish maqsad qilib qo'yiladi.

Differensial yondashuv quyidagi pedagogik vazifalarni hal etishga yordam beradi:

- o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini saqlab qolish;
- o'zlashtirishda orqada qolayotganlarni qo'llab-quvvatlash;
- yuqori salohiyatga ega o'quvchilarning rivojlanishini cheklab qo'ymaslik.

2. INDIVIDUAL YONDASHUV VA SHAXSIY RIVOJLANISH JARAYONI

Individual yondashuv ta'lim jarayonida har bir o'quvchi shaxsini alohida pedagogik qadriyat sifatida e'tirof etishga asoslanadi. Bu yondashuvda o'quvchi faqat bilim oluvchi emas, balki o'z rivojlanish yo'liga ega bo'lgan mustaqil shaxs sifatida qaraladi.

Individual rivojlanish o'quvchining bilim, ko'nikma va malakalar bilan bir qatorda, ijtimoiy faolligi, mas'uliyati, o'z-o'zini baholash qobiliyatining shakllanish jarayonini o'z ichiga oladi. Ta'lim jarayonida individual yondashuvni ta'minlash orqali o'quvchilarda:

- mustaqil o'rganish;
- o'z faoliyatini rejalashtirish;
- o'z imkoniyatlarini anglash ko'nikmalari rivojlanadi.

Bu esa o'quvchining nafaqat akademik, balki shaxsiy kamolotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

3. DIFFERENSIAL TA'LIMNI AMALGA OSHIRISH YO'LLARI

Differensial yondashuv ta'lim jarayonida turli tashkiliy va metodik usullar orqali amalga oshiriladi.

3.1. Topshiriqlarni darajalash

O'quvchilarga murakkablik darajasi turlicha bo'lgan vazifalar berish differensial ta'limning samarali usullaridan biridir. Bu usul har bir o'quvchiga o'z imkoniyatiga mos vazifani bajarish imkonini yaratadi.

3.2. O'quvchilarning guruhlariga ajratilishi

Bilim darajasi yoki qiziqishlariga qarab kichik guruhlar tashkil etish orqali o'qituvchi har bir guruh bilan alohida ishlashi mumkin. Bu yondashuv dars jarayonining samaradorligini oshiradi.

3.3. Ta'lim metodlarini moslashtirish

Vizual, amaliy yoki muammoli metodlardan navbatma-navbat foydalanish o'quvchilarning individual o'rganish uslublariga moslashish imkonini beradi.

4. DIFFERENSIAL VA INDIVIDUAL YONDASHUVNING TA'LIM SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Differensial va individual yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga olib keladi. O'quvchi o'z imkoniyatiga mos vazifa bajarganida muvaffaqiyat hissini his qiladi, bu esa ta'limga bo'lgan motivatsiyani oshiradi.

Bunday yondashuv natijasida:

- bilimlar yuzaki emas, ongli o'zlashtiriladi;
- o'quvchilarning darsdagi faolligi ortadi;
- mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Shuningdek, o'quvchilar o'z individual rivojlanish yo'lini anglay boshlaydi.

5. DIFFERENSIAL YONDASHUVNI JORIY ETISHDA UCHRAYDIGAN QIYINCHILIKLAR

Amaliyotda differensial va individual yondashuvni to'liq amalga oshirish bir qator muammolar bilan bog'liq. Jumladan:

- sinflarda o'quvchilar sonining ko'pligi;
- o'qituvchining vaqt resurslarining cheklanganligi;
- metodik tajribaning yetarli emasligi.

Mazkur muammolarni hal etish uchun pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish, ta'lim jarayonini puxta rejalashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish zarur.

Ta'lim jarayonida differensial yondashuv va individual rivojlanishga asoslangan ta'lim zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu yondashuvlar orqali o'quvchilarning individual imkoniyatlari e'tiborga olinadi va ularning har tomonlama rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratiladi. Natijada ta'lim samaradorligi oshib, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari amalda ro'yobga chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yo‘ldoshev J.G‘. *Pedagogik yondashuvlar nazariyasi*. – Toshkent.
2. Sayidahmedov N.S. *Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim asoslari*. – Toshkent.
3. O‘zbekiston Respublikasi **“Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni**.
4. Zamonaviy pedagogika bo‘yicha ilmiy-uslubiy manbalar.

